

1944. január 1. Éjjel - életemben először - a kis vi
déki ipartelepen, Felsőgallán, ahová akkor menekültünk, amit
a zsidótörvény megfosztott bennünket évtizedes existenti-
ánktól - szűk baráti körben, a helybeli ~~vasuti~~ zsidó vasu-
ti forgalmi tiszt családjánál pezsgővel kös zöntöttük az
új esztendőért és reméltük, hogy ez a kellemes kezdet va-
ban boldog évet fog hozni nekünk és kedveseinknek. A kíván-
ságok és remények azonban csak üres szavak voltak. Az éjjel
előtt titokban meghallgatott londoni rádió hírei - bármily
kedvezőek voltak is az általános hadi helyzet szempontjából -
egyöntetűen azt jelentették: szorul a hurok a germán tömeg-
gyilkosok körül. Tudtuk nagyon jól: ha a "rugalmas visszavo-
nulás" közben a német hadsereg kénytelen lesz bizonyos hatá-
rokon túllépni, a németeknek nem lesz más hátra, mint visz-
szavonulásuk biztosítására megszállni Magyarországot. Hogy
ez ránk, zsidókra nézve mint jelent, azt már tulságosan jól
tudtuk. Hiszen már évek hosszú sora óta néztük borzadva a
szomszéd országok szerencsétlenségeinek sorsát. Félelmünk ala-
pos volt. Alig múlt el hat hét szerény kis pezsgős vigalmunk
után, már megkezdődött a zsidó férfiak általános behívása a
munkatáborokba. A munkatáborok nem voltak egyebek, mint hiva-
talos megkinzõhelyei a zsidó férfiaknak. Képzelték tehát
milyen remegéssel engedte útjára a magyar zsidó anya, zsidó
feleség gyermekét, férjét. Március elején P. is megkapta
behívóját és bár - mint a karthauziak a koporsót - mi is éve-
ken át állandóan készenlétben tartottuk az összes bevonulásá-
hoz szükséges holmikat, mégis a körülmények folytán halálos
izgalomban készültünk a bevonulásra, az elválásra. Tudtuk:
most életre - halálra fogunk elválni. Nekem ott kellett ma-
radnom vidéki lakásunkban, bár rettenetesen féltem az egyedül-
léttől és szerettem volna felköltözni testvéreimhez Budapest-
re. Pista azonban munkás szövetkezetnél volt alkalmazásban és
állását be kellett töltenem, nehogy a szövetkezet ügyvitel
fennakadást szenvedjen. P. főkönyvelő volt és minthogy ez
Magyarországon bizalmi állás, a cég kívánsága az volt, hogy
ha ő akadályozva van munkája ellátásában, én helyettesítem.
Ez előző két bevonulása alkalmával is így történt, úgy, hogy
ez a behívás idején már befejezett tény volt. P. bevonulá-
sa tehát gyakorlatilag azt jelentette számomra, hogy az érte-
való halálos aggodalom mellett, én egyesegyedül maradok a
sváb ipartelepen, ahol a bányászok kivételével minden ember
hitlerista volt. Mindezek után el lehet képzelni, mit éreztem,
amikor P. március 16-án, csütörtökön reggel elindult Er-
sekújvárra. Úgy éreztem, többet már nem lehet szenvedni, a
sors azonban megmutatta, hogy az ember fantáziája e tekintet-
ben is csak véges.

Férjemmel megbeszéltük, hogy amennyiben ő egyelőre Er-
sekújváron maradna, erről engem értesít és ez esetben én fel-
keresem őt ott, ahol egy régi bajtársa lakásán fogunk talál-
kozni. Az értesítés idejében megérkezett és én - alaposan
felszerelve süteménnyel és minden földi jóval, amivel akkori-
ban éléskamránk zsufolásig telve volt - elindultam március
19-én kora hajnalban, hogy a várva várt találkozón ottlegyek.

Bár még csak három nap telt el azóta, hogy egyedül maradtam, ezek a napok úgy telve voltak az egyedüllét és háboru rémségeivel, hogy úgy éreztem a találkozás napjáig három esztendő telt el. A megszakítás nélküli légi riadók alatt, amikor a riadóval egyidejűleg a villanyvilágítást is kikapcsolták, ott ültem a lakásban egyedül, korom sötétségben, olyan elhagyottan, ahogyan az ember egy pusztasivatagban lehet. Erthető tehát, hogy türelmetlenül vártam a vonat érkezését, hogy legalább elindulhassak az ~~amixix~~ annyira óhajtott cél felé. A vonatnak reggel 4 órakor kellett volna befutnia a felsőgallai állomásra, de legnagyobb csodálkozásunkra az órák teltek - multak, de vonatnak sem B₁dapest felől, sem az ellenkező irányból sem híre sem hamva nem volt. Mint az ilyenkor már szokásos, kőszá hírek keletkezettek nagy vasúti szerencsétlenségről, titokzatos merényletről stb. stb., de biztosat senki sem tudott. Végre 4 órás késés után a vonat befutott, ami azért volt nagy baj, mert a késés miatt lekéstem a komáromi csatlakozást Érsekújvár felé. 9 órára Komáromba érkeztem és ott megtudtam, hogy a legközelebbi vonat Érsekújvárnak csak 12-kor indul. Majdnem sírvafakadtam türelmetlenségemben és sietve sürgönyöztem Pistának, hogy bár késem, jövök, várjon. A várakozási időt azzal töltöttem, hogy besétáltam a városba, amelyet P. korábbi munkaszolgálatos ideje alatt, amikor itt állomásozott, jól megismertem. Legnagyobb csodálkozásomra a város tömve volt német katonasággal. Amerre a szem ellátott német katonák, a Duna felett ériási német bombavető gépek keringtek igen alacsonyan, intőzatos zajjal, mintha támadásra készültek volna, a komáromi összekötő hidon pedig végelelátatlan sorban futottak a német katonai járművek, autók, tankok, teherautók, páncélosok, rádiósok. Elképzeltem magamtól, mit jelentsen ez, mi ez? Visszavonulás, megszállás? Végre megjött a vonat, beszálltam. A vonat tele volt ijedt arcu vagy fölényesen vigyorgó emberekkel. Úgy látszott Magyarországon aznap csak fölényes vagy riadt emberek voltak. Mindenütt sugás-bugás, x hangos beszéd sehol sem hallatszott. Mint valami nyüzsgő hangyaboly: sürgés-forgás, de hang nélkül. Érsekújvárra való megérkezésem után néhány percnyi beszélgetés P. és már tudtam a borzalmas a lóságot: német megszállás. Amennyire tudtam, uralkodtam magamon, amikor azonban P. bajtársának családja tapintatosan magunkra hagyott bennünket, kitért belőlem a kétségbeesés. Nem, nem, ezerszer nem akartam élni a kezükbe kerülni. Könyörögtem P. ö öljük meg magunkat, bármilyen halálom bizonyára kevésbé borzalmas, mint ezeknek az emberi mivoltukból kivetkezett bestiáknak a kezébe kerülni. Ő azonban hallani sem akart erről, nem látta olyan sötétnek a helyzetet, mint én és azt akarta, kíséreljük meg, hátha sikerül úgy laviroznunk, hogy nem lesz bajunk. Minthogy annak, aki ezt még nem próbálta, ugyanis hiába magyarázom, mit jelent az, ha valaki azt akarja rávenni az öngyilkosságra, akit legjobban szeret, nem is kísérlem meg ennek a rövid félórának szörnyű lelki kinjait ecsetelni. A vége az volt, hogy belenyugodtam az erősebb akaratába és hagytam, hogy beteljesedjék rajtam a sorsom. Még egy utolsó bucsú, még egy utolsó levelke, amit egyik bajtársam kezébe csusztatok, azután elhagyom Érsekújvárt úgy, mintha a saját temetése után a temetőből léptem volna ki.

TYKA Természetellenes, halálos nyugalom van bennem, de